

## Maakbaarheid

In 2001 verscheen een advies van de Gezondheidsraad, waarin werd voorgesteld om alle zwangeren een bloedonderzoek aan te bieden. Met behulp van deze tripeltest kan worden vastgesteld of de vrouw een verhoogd risico loopt op een kindje met het syndroom van Down of een kind met een neurale buis defect (een open ruggetje). In geval van een verhoogd risico op een van beide aandoeningen zou de vrouw in aanmerking komen voor vervolgonderzoek: een vruchtwaterpunctie om definitief vast te stellen of de foetus lijdt aan het syndroom van Down of een uitgebreid echografisch onderzoek waarmee de aard en de ernst van het neurale buis defect zou kunnen worden bepaald. Vorige week boog het kabinet Balkenende zich over deze materie en onder leiding van staatssecretaris Ross besloot men het advies van de Gezondheidsraad niet op te volgen. Men beseftte wel dat de huidige praktijk, waarin de verloskundige enerzijds niet spontaan over de tripeltest mag beginnen maar anderzijds juridisch verplicht is die test wel aan te bieden als de zwangere daarom vraagt, niet meer kon worden terug gedraaid. Zwangere vrouwen jonger dan 36, die met alle geweld toch zo'n test willen moeten daar dan maar om vragen en er zelf voor betalen, aldus de staatssecretaris, die daaraan toevoegde niet de weg op te willen naar "een misleidend ideaalbeeld, namelijk de maakbaarheid van de mens".

Deze anti-maakbaarheidsgedachte kom je veel tegen in debatten over medisch-ethische kwesties en telkens als ik iemand dit idee hoor ventileren vraag ik mij af wat voor leven betrokkene in hemelsnaam heeft geleid. De meeste mensen raken er, naarmate zij ouder worden, volledig van doordrongen dat het leven niet maakbaar is en de mens al helemaal niet. Vrijwel ieder schoolkind leert dat het nooit goed zal leren piano spelen, of goed zal kunnen rekenen of goed zal kunnen sporten, omdat het de daarvoor benodigde aanleg mist. De gemiddelde tiener leert leven met eenzijdige verliefdheden vanwege de beperkte maakbaarheid van zijn eigen uiterlijk. Veel schoolkinderen moeten leren dat hun oma nooit meer beter wordt, omdat tegen haar type kanker niets meer te beginnen is. Andere schoolkinderen beseffen dat hun opa nog wel tien jaar zal kunnen blijven leven, maar dat hij al die tijd niet meer geïnteresseerd zal zijn in wat zij doen, omdat de ziekte van Alzheimer zijn hersenen genadeloos heeft gesloopt. Volwassenen worden eerder dan zij hoopten geconfronteerd met de eindigheid van het leven; is het niet door de dood van hun eigen ouders of schoonouders, dan wel door het overlijden van de ouders van vrienden of collega's. Veel paren merken dat zwangerschappen niet vanzelf ontstaan of ongewild eindigen door een miskraam. Krijgt men wel een kind en is het gezond, dan is dit een reden tot dagelijkse vreugde, vooral omdat men weet dat het ook anders kan. Een kind is eindeloos kwetsbaar en er zijn overal gevaren: auto's, bussen, sloten en meertjes, verknipte pedofielen, hersenvliesontsteking in diverse varianten, hersentumoren en kinderleukemie. Niemand hoeft ons te leren dat de mens niet maakbaar is, dat doet het leven helemaal vanzelf. Het besef dat het leven niet maakbaar is en de eigen gezondheid ook niet leeft sterker bij lager opgeleiden dan bij hoger geschoolden. Volgens menige dokter en epidemioloog zijn lager opgeleiden een beetje al te fatalistisch. In veel overheidsdocumenten treffen we dan ook de gedachte aan dat lager opgeleiden onvoldoende inzien dat elementen van het leven tot op zekere hoogte wel degelijk maakbaar zijn. Lager opgeleiden zijn nogal eens geneigd tot roken, drinken en ongezond eten omdat zij menen dat het leven toch komt zoals het komt en je magere Hein niet ontloopt als die het op jou gemunt heeft. VWS politici (inclusief staatssecretaris Ross) keuren dat af. Dat je uiteindelijk toch ergens aan dood moet is geen reden om te blijven roken en jezelf een longemfyseem op de hals te halen, is de VWS filosofie in nota's over preventie en eigen verantwoordelijkheid. Maar waar het gaat om prenataal onderzoek moeten we dat kennelijk opeens heel anders zien. Juist lager opgeleide zwangere vrouwen zullen, in het voorstel van Ross, verstoken blijven van prenatale screening,

alsof juist zij nog eens extra zouden moeten leren dat de mens niet maakbaar is. Dat weten zij echt wel, mevrouw Ross. We kunnen niet veel doen aan autisme, hersentumoren of kinderleukemie en aan honderden andere gruwelen des levens. Maar dat is toch geen reden om dan ook maar af te zien van prenataal onderzoek waarmee we onszelf een paar rampen zouden kunnen besparen?

Deze week debatteerde de Tweede Kamer over de begroting van VWS. Het lijkt erop dat een kamermeerderheid bestaande uit D66, VVD en PvdA het oneens is met het besluit van het kabinet. Deze meerderheid vindt dat zwangeren wel standaard een tripeltest aangeboden moeten krijgen, met goede informatie, zodat zij zelf kunnen kiezen of zij die test willen ondergaan. Niet omdat zij door zo'n test een baby op maat kunnen krijgen, zonder lek of gebrek, maar simpelweg omdat zij daarmee een klein stukje noodlot kunnen vermijden.